

5. 05. 2022 www.savus.si

Stran/Termin:

Naslov: Muzej smo vsi! ZMT 70 let (36. del)

Naklada:

Avtor:

Površina/Trajanje: 1,00

Rubrika/Oddaja:

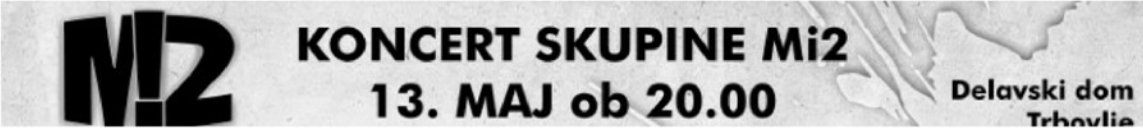
Žanr: SPLETNI ČLANEK

Gesla: MREŽA RUK, MAŠA JAZBEC, SPECULUM ARTIUM

HTML LINK

[Doma](#) > [Zasavje](#)

Jst ne vem, kaj mi je s tem Trbovlam. ...
Ne gre za družino, prijatelje ... ne znam
povedat. Trbovlje pač.

— Maša Jazbec

Maša Jazbec s talenodrom Ri (šlovaku podoban daljinski vodeni androoid, avtorja Hiroshige Ishiguro).
Foto Robert Ahlin, uršev DDT

303

Prva stran **Zasavje** Zasavke in zasavci

Muzej smo vsi! ZMT 70 let (36. del)

5. 5. 2022

 16

Zasavski muzej Trbovlje letos praznuje 70. obletnico delovanja. Kustosinja Jana Mlakar Adamič, ki se od ZMT-ja poslavlja, je ob tej priložnosti izdala publikacijo z naslovom **Muzej smo vsi! ZMT 70 let**, v kateri je izpostavila zastopnike prevladujočih poklicnih skupin in dejavnosti v Zasavju.

Vsak ponedeljek in četrtek ob 17. uri objavljamo dele iz publikacije. Preberite prejšnjo objavo.

Raziskovalka androidne znanosti

Maša Jazbec se je rodila 4. 9. 1981 v Trbovljah. Otroštvo je v dobršni meri preživljala v Kurji vasi (Keršičeva cesta), kjer je bila v varstvu pri starih starših po mamini strani. Ded rudar je imel zelo poseben smisel za humor, a tudi posebno nagnjenje do opojnih pijač. Babi je bila kuharica, 'gajstna' knapovska ženska, ki je držala pokonci vse hišne vogale. Maši so iz otroštva ostali v spominu simpatični prepiri starih staršev ... ter jutranji vonji, preden jo je dedek spravil v šolo. Dišalo je po časopisu Delo, čaju z rumom in cigaretah.

Maša svoje stare starše še vedno pogreša. Njen drugi dedek je bil strugar. Imel je svojo delavnico, kjer se je Maša lahko igrala in iz 'špen' (opilkov) ustvarjala svoje prve umetnine. Družina ni zahajala v muzeje in galerije, je pa bil Mašin oče velik ljubitelj znanstvene fantastike. Z njim je gledala kultne filme, kot je npr. Blade runner (Iztrebljevalec, 1982), in se spraševala, kdo so tisti, ki so videti kot roboti, pa to niso. Kdo so ta nova vrsta?

Otroštvo v industrijskem okolju je bilo za Mašo in njeno mlajšo sestro (tudi umetnica!) zelo srečno. Po končani osnovni šoli se je brez prave ideje vpisala na srednjo ekonomsko šolo ter študij nadaljevala na ekonomski fakulteti, kjer je vpisala poslovno ekonomijo. Ni bilo fajn in kmalu je dojela, da nadomeščanje tajnic ni njen življenjski sen. S to ugotovitvijo je šokirala družino, pustila študij in se včlanila v Relik. Njen mentor je bil akad. kipar Zoran Poznič. Prepoznal je izjemen potencial mlade umetnice in jo spodbujal k vpisu na Pedagoško fakulteto v Mariboru – smer likovna umetnost. Na fakulteti se je začela njena profesionalna umetniška pot, največ pa se je v tem obdobju naučila od svojega mentorja, tudi odličnega predavatelja Zorana Pozniča.

Leta 2008 je postal direktor javnega zavoda Delavski dom Trbovlje in takoj 'zakoličil' novo smer. Uvedel je festival novomedijske kulture Speculum Artium, kjer so gostovali najnaprednejši profesorji, umetniki znanstveniki s presečišča znanosti in kulture. Ta svet jo je prevzel.

Magistrski študij novomedijske umetnosti je leta 2011 nadaljevala na linški univerzi v Avstriji. Linz je bil (tako kot Trbovlje) nekoč industrijsko mesto, ko pa je industrija propadla, so iskali novo identiteto. Leta 1979 se je rodil festival Ars Electronica, največji tovrstni festival na svetu, Linz pa je postal center intermedijske umetnosti. Po srečnem spletu okoliščin je na festivalu, kjer je sodelovala tudi sama, spoznala prof. Hiroshija Ishiguro, 'boga' androidne znanosti, profesorja na oddelku za inovacijske sisteme na Univerzi v Osaki, znanstvenika, ki je izdelal najnaprednejšega androida, pravzaprav geminoida, saj ga je ustvaril po lastni podobi. Leta 2013, ko je bila prvič kuratorka festivala Speculum Artium, je prof. Hiroshija Ishiguro povabila v Trbovlje. Prišel je, a ne

sam, s seboj je pripeljal svojega dvojnika – geminoida. To je bil velik uspeh za Speculum Artium in za širjenje vedenja o humanoidni robotiki.

Naslednje leto sta si z direktorjem DDT Zoranom Pozničem ponovno zadala 'hude' cilje. »Kot da bi vabila Rolling Stonse ...« [M. Jazbec] V Trbovlje sta premierno pripeljala All-New ASIMO – izboljšano verzijo prvega hodečega humanoidnega robota, ki ga je izdelala Honda. Z njim je prišla belgijska ekipa strokovnjakov. Maša, že tako razpeta med Linzem in Trbovljami, je v času magistrskega študija obiskala Japonsko. Na izmenjavo jo je povabil Hiroši Ishigura, kar so težko verjeli celo njeni kolegi in profesorji na fakulteti. Delala je v laboratoriju prof. Ishigure, ob tem pa spoznavala še japonsko kulturo, ki temelji na šintoizmu. Nauk uči, da božanska duša živi v vsem, tudi v neživi naravi, torej tudi v robotih. Japonska, domovina robotike, jo je prevzela. Po opravljenem magistrstvu v Linzu se je želela vrniti na Japonsko. Njena mentorica prof. dr. Christa Sommerer ji je svetovala doktorat in pomagala najti program za umetnike, znanstvenike, inženirje Empowerment Informatics, ki je doktorat in njeno bivanje na Japonskem tudi financiral. Leta 2015 se je tako drugič odpravila na Japonsko, na univerzo v Tsukubi. Imela je dovolj referenc, težava pa je bila pomanjkanje tehničnega znanja in empiričnih raziskav. V komisiji za sprejemni intervju pa je sedelo sedem inženirjev ... Predstavila je svoje aktivnosti – in bila sprejeta! Priznali so ji študij v Avstriji in ji petletni doktorski študij skrajšali na tri leta. Zelo se je morala potruditi. Inženirske rezidence in prakse so potekale v Kyotu, v laboratoriju profesorja Hiroshija Ishigure. Tam so jo naučili, kako narediti znanstveni eksperiment.

Bilo je težko, a ni obupala. Uresničile so se ji sanje. Delala je z ljudmi, o katerih je prej spremljala dokumentarce. Univerza se je želela z dosežki svojih raziskovalcev, med katerimi je bila tudi Maša, promovirati, zato je morala svoje projekte predstaviti na konferencah v Kaliforniji (Silicon Valley) in v Kanadi na strokovni konferenci »System, man and cybernetics«. Po tem ognjenem krstu je bil tudi doktorat le še formalnost (pravi Maša ...) Doktorirala je leta 2018.

Naslov njenega doktorata je kritika Device Art65 (Critical Device Art Systems), bistvo znanstvenega dela pa, da je njena ekipa naredila/izvedla body swoping experiment z androidnimi roboti. V prevodu: naredili so transfer lastništva telesa s človeka na androida.

Takoj so jo povabili na univerzo v Linz, kjer je bila eno leto gostujoča profesorica. Ampak v Linzu ji je bila všeč samo fakulteta, delo in sodelavci, samo mesto pa ne. Ni Linz Trbovlje! V tesnem stiku z rojstnim mestom je leta 2019 v Trbovljah postavljala Monolit, novomedijski kos (prevzet iz dela Odiseja v vesolju 2001), ki prikazuje hologramske portrete prebivalcev Trbovelj. V tem času se je pojavil razpis RUK (Mreža raziskovalnih centrov umetnosti in kulture, 2019), pustila je službo v Linzu in se vrnila v Trbovlje. »Jst ne vem, kaj mi je s tem Trbovljam. ... ne gre za družino, prijatelje ... ne znam povedat. Trbovlje pač«. Postala je vodja DDTIaba (Trbovlje), enega izmed treh laboratorijev znotraj Mreže centrov raziskovalnih umetnosti in kulture. Zdaj se v laboratoriju skupaj s sodelavci ukvarja s kreativno robotiko (pomeni, da se robot s teboj pogovarja, riše idr.). Robotsko tehnologijo tudi posreduje širši javnosti. Ljudi to zanima, njeno delo cenijo in jo podpirajo. Tak odnos jo je prepričal, da je ostala v Trbovljah. Ko jo obiščejo otroci in starši, jim mimogrede pove, da je sama iz delavske družine in da ti lahko uspe tudi, če v